

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

KLASA: czwarta po szkole podstawowej

Podręcznik: W centrum uwagi cz. I, wyd. Nowa Era

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
Rozdział 1. Człowiek i społeczeństwo						
Życie społeczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formy życia społecznego; ▪ potrzeby społeczne; ▪ wartości i normy społeczne; ▪ system aksjologiczny; ▪ kontrola społeczna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady form życia społecznego; ▪ podaje przykłady potrzeb człowieka; ▪ podaje przykłady wartości i norm społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje podstawowe formy życia społecznego: grupa społeczna, zbiorowość, społeczność, społeczeństwo; ▪ podaje przykłady potrzeb człowieka wyższego i niższego rzędu; ▪ wymienia wartości, którymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje podstawowe formy życia społecznego; ▪ wyjaśnia, kiedy zbiorowość społeczna może przekształcić się w grupę społeczną; ▪ podaje sposoby zaspokajania potrzeb człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje podstawowe formy życia społecznego; ▪ analizuje konsekwencje braku zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka z różnych perspektyw: np. jednostki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowuje i analizuje ankiety dotyczące, np. funkcjonowania człowieka w różnych formach życia społecznego, poziomu zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka i konsekwencji z

			<p> kieruje się w życiu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stosuje, np. do opisu sytuacji pojęcia: wartości , światopogląd; ▪ podaje przykłady zwyczajów, praw czy instytucji, za pomocą których sprawowana jest kontrola społeczna; ▪ wymienia podstawowe zasady życia społecznego; ▪ odczytuje z prostych źródeł informacji [tekst narracyjny i normatywny, wykres, tabela, plakat] wartości afirmowane w polskim społeczeństwie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia pojęcie <i>system aksjologiczny</i>; ▪ porównuje, na podstawie źródeł, wartości afirmowane w różnych grupach/ warstwach społeczeństwa polskiego; ▪ wyjaśnia, odwołując się do przykładów, funkcjonowanie podstawowych zasad życia społecznego; ▪ porównuje różne formy sprawowania kontroli społecznej; ▪ wymienia konsekwencje nieprzestrzegania a podstawowych zasad życia społecznego. 	<p> i społeczeństwa; polityki i kultury;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia czynniki sprzyjające osłabieniu społecznego systemu aksjologicznego oraz konsekwencje tego zjawiska; ▪ wyjaśnia mechanizmy powstawania i konsekwencje negatywnych zjawisk społecznych, np. <i>znieczulicy</i>. 	<p> tym związanych; społecznie akceptowanych wartości .</p>
--	--	--	--	--	---	---

<p>Grupy i role społeczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ grupa społeczna; ▪ działanie w grupie i poza nią; ▪ wpływ grupy na jednostkę; ▪ role społeczne; ▪ postawy wobec nacisku grupy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady grup społecznych; w tym grup społecznych, do których przynależy. ▪ podaje przykłady ról społecznych; w tym ról społecznych, które pełni; ▪ rozpoznaje postawy konformistyczne; ▪ podaje przykłady postaw pozytywnych i negatywnych społecznie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje podstawowe rodzaje grup społecznych. ▪ rozpoznaje przykłady postaw i zachowań charakterystycznych dla wybranych ról społecznych, np. rodzica, ucznia; ▪ wymienia cechy grup społecznych; ▪ rozpoznaje czynniki ułatwiające i utrudniające funkcjonowanie w grupie; ▪ rozpoznaje podstawowe postawy jednostki wobec nacisku grupy; ▪ charakteryzuje podstawowe postawy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje czynniki ułatwiające i utrudniające funkcjonowanie w grupie; ▪ wymienia kryteria klasyfikacji grup społecznych; ▪ porównuje rodzaje więzi łączących ludzi tworzących różne grupy społeczne; ▪ wymienia czynniki sprzyjające spójności grup społecznych; ▪ wyjaśnia, dlaczego funkcjonowanie w grupach społecznych sprzyja zaspokajaniu potrzeb człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia problemy związane z klasyfikacją grup społecznych; ▪ na wybranych przykładach analizuje wpływ różnorodnych czynników na spójność grup społecznych; ▪ wyjaśnia mechanizmy powstawania konfliktu ról społecznych; ▪ wyjaśnia konsekwencje wynikające z konfliktu ról społecznych; ▪ dostrzega zmienność i ciągłość w postrzeganiu ról społecznych; ▪ ocenia [z różnych perspektyw] 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnice w postrzeganiu postaw i zachowań charakterystycznych dla różnych ról społecznych w odmiennych kręgach cywilizacyjnych oraz dawniej i dzisiaj; ▪ przygotowuje i przeprowadza na forum społeczności klasowej/szkolnej dyskusję na zaproponowany temat, dotyczący funkcjonowania współczesnej młodzieży w grupach społecznych i pełnionych przez nią ról społecznych.
--------------------------------------	--	--	---	---	--	--

			<p>jednostki wobec nacisku grupy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia pozytywne i negatywne aspekty postawy konformistycznej ; ▪ porównuje postawy i zachowania charakterystyczne dla poszczególnych ról społecznych; ▪ rozpoznaje konflikty wynikające z pełnienia różnych ról społecznych; ▪ podaje przykłady konsekwencji konfliktu ról społecznych; ▪ przedstawia sposoby zapobiegania powstawaniu konfliktu ról społecznych. 	<p>sposoby zapobiegania powstawaniu konfliktu ról społecznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia konsekwencje postawy konformistycznej i nonkonformistycznej dla jednostki i społeczeństwa; ▪ przygotowuje i prezentuje argumenty w dyskusji: <i>Współczesna młodzież – karierowicze czy buntownicy?</i> 	
--	--	--	---------------------------------------	---	---	--

<p>Socjalizacja społeczeństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ istota pojęcia socjalizacja; ▪ efekty socjalizacji; ▪ etapy socjalizacji; ▪ agresja w procesie socjalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe elementy pojęcia <i>socjalizacja</i>; ▪ rozpoznaje przykłady działań/sytuacje sprzyjające procesowi socjalizacji; ▪ podaje przykłady osób i instytucji mających wpływ na proces socjalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia skutki procesu socjalizacji; ▪ wymienia grupy społeczne mające główny wpływ na proces socjalizacji; ▪ odróżnia socjalizację pierwotną od socjalizacji wtórnej; ▪ wymienia osoby i instytucje mające wpływ na socjalizację pierwotną i wtórnią; ▪ wyjaśnia pojęcie: <i>resocjalizacja</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie procesu socjalizacji dla prawidłowego funkcjonowania człowieka w społeczeństwie; ▪ przedstawia skutki zaburzeń/błędów w przebiegu procesu socjalizacji; ▪ porównuje socjalizację pierwotną i socjalizację wtórnią; ▪ porównuje wpływ różnych grup społecznych na proces socjalizacji; ▪ przedstawia instytucje i mechanizmy sprzyjające 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zależności pomiędzy procesem socjalizacji a poszczególnymi fazami rozwojowymi dziecka/człowieka; ▪ wymienia zjawiska cywilizacyjne mające wpływ na proces socjalizacji we współczesnym społeczeństwie polskim; ▪ omawia wpływ agresji na przebieg procesu socjalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje prezentację dotyczącą trudności socjalizacyjnych występujących w społeczeństwie nowoczesnym, np. współczesnym społeczeństwie polskim; ▪ analizuje przykłady niepowodzeń socjalizacyjnych [przyczyny, skutki].
--	---	---	--	--	---	---

				procesowi socjalizacji; <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP w odniesieniu do procesu socjalizacji pierwotnej. 		
Rodzina i jej funkcje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powstawanie rodziny; ▪ funkcje rodziny; ▪ typy rodziny; ▪ kondycja współczesnej rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady zadań wykonywanych przez rodzinę; ▪ podaje przykłady praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny; ▪ podaje przykłady problemów związanych z funkcjonowaniem rodziny we współczesnej Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej; ▪ wymienia funkcje rodziny i podaje przykłady ich realizacji; ▪ rozpoznaje różne typy rodzin funkcjonujące we współczesnym społeczeństwie polskim; ▪ rozpoznaje podstawowe modele funkcjonowania rodziny i typy współczesnych rodzin; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia zasady zawierania małżeństwa w prawie polskim; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP w odniesieniu do rodziny; ▪ porównuje różne modele funkcjonowania rodzin i różne typy rodzin występujące we współczesnym społeczeństwie polskim; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia wpływ procesów cywilizacyjnych na funkcjonowanie rodzin we współczesnym świecie; ▪ przedstawia pozytywne i negatywne aspekty odchodzenia od tradycyjnego modelu funkcjonowania rodziny; ▪ analizuje wybrane problemy funkcjonowania rodziny we 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza forum społeczności klasowej/szkolnej debatę/dyskusję dotyczącą, np. problemu <i>kryzysu współczesnej rodziny</i>; ▪ przygotowuje ankietę, oraz wizualizuje i analizuje jej wyniki, dotyczącą, np. poglądów rówieśników na temat typów

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe problemy funkcjonowania rodziny we współczesnej Polsce; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące funkcjonowania rodziny we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy rodziny tradycyjnej; ▪ przedstawia podstawowe kierunki zmian zachodzące w rodzinach europejskich na przestrzeni dziejów; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania rodziny we współczesnym świecie. 	współczesnej Polsce [przyczyny, przejawy, skutki].	oraz funkcji rodziny we współczesnym świecie.
Podziały społeczne i stygmatyzacja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powstawanie stereotypów; ▪ istota procesu stygmatyzacji; ▪ skutki społeczne napiętnowania; ▪ powstawanie podziału na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady stereotypów; ▪ rozpoznaje przykłady stygmatyzacji; ▪ podaje przykłady funkcjonujących w społeczeństwie polskim 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe cechy stereotypu; ▪ podaje przykład <i>pozytywnych</i> i <i>negatywnych</i> stereotypów; ▪ wymienia konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia mechanizm powstawania negatywnych zjawisk społecznych: uprzedzenie, stygmatyzacja i dyskryminacja; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia, z różnych perspektyw, wybrane kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałania negatywnym postawom społecznym; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz przeciwdziałania wybranym,

	„swoich” i „obcych”.	podziałów na <i>swoich</i> i <i>obcych</i> .	<p>upowszechniania się stereotypów;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe przejawy funkcjonowania podziałów na <i>swoich</i> i <i>obcych</i>; ▪ wymienia podstawowe przyczyny i skutki funkcjonujących w społeczeństwie podziałów na <i>swoich</i> i <i>obcych</i>; ▪ rozpoznaje zachowania wynikające z negatywnych postaw wobec <i>obcych</i>; ▪ wymienia sposoby przeciwdziałania negatywnym postawom społecznych; ▪ odczytuj podstawowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia konieczność przeciwdziałania stygmatyzacji i stereotypizacji; ▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>stygmatyzacja</i> i <i>stereotypizacja</i>; ▪ wymienia przyczyny i skutki negatywnych postaw wobec <i>obcych</i>; ▪ analizuje różnice w sposobie postrzegania <i>swoich</i> i <i>obcych</i>. ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące problemu dyskryminacji, stygmatyzacji, stereotypizacji, postrzegania <i>swoich</i> i <i>obcych</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje przykłady negatywnych postaw wobec <i>obcych</i>, stygmatyzacji i stereotypizacji występujących w społeczeństwie polskim [przyczyny, przejawy, skutki]. 	<p>negatywnym postawom wobec <i>obcych</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące negatywnych postaw wobec <i>obcych</i> we współczesnej Polsce, w tym stereotypizacji i stygmatyzacji.
--	----------------------	--	---	--	---	---

			<p>dane statystyczne dotyczące problemu dyskryminacji, stygmatyzacji, stereotypizacji, postrzegania <i>swoich i obcych</i>.</p>			
<p>Tolerancja i rozwiązywanie konfliktów</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nierówne traktowanie „innych”; ▪ walka przeciwko nierównemu traktowaniu „innych”; ▪ istota tolerancji; ▪ sposoby przeciwstawiania się nietolerancji; ▪ istota konfliktu; ▪ sposoby rozwiązywania sytuacji konfliktowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje postawy tolerancji i nietolerancji; ▪ podaje przykłady nierównego traktowania <i>Innych</i>; ▪ podaje przykłady sytuacji konfliktowych; ▪ wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania sporów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje podstawowe przyczyny i skutki nietolerancji; ▪ podaje czynniki sprzyjające i utrudniające kształtowanie postaw tolerancji; ▪ podaje przykłady zachowań świadczących o nietolerancji; ▪ rozpoznaje podstawowe postawy wobec konfliktu; ▪ wskazuje podstawowe różnice pomiędzy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>tolerancja</i> i <i>akceptacja</i>; ▪ podaje sposoby ograniczania czynników wywołujących konflikty społeczne; ▪ porównuje [wskazuje pozytywne i negatywne aspekty] różne postawy wobec konfliktu; ▪ wymienia zasady prawidłowo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w sporach dotyczących tolerancji; ▪ uzasadnia dobór sposobu rozwiązywania konfliktu w zależności od rodzaju/cech konfliktu i uczestniczących w nim stron. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stosuje/analizuje / przedstawia metody kreatywnego rozwiązywania problemów, np. sytuacji konfliktowych, w sytuacjach nietypowych; ▪ przygotowuje i przeprowadza, forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz tolerancji.

			<p>negocjacji, mediacją i arbitrażem;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy, które powinien posiadać mediator i arbiter.; odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące postaw wobec konfliktów i zjawiska tolerancji. 	<p>proowanej negocjacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność postawy tolerancji; analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące postaw wobec konfliktów i zjawiska tolerancji. 		
Współczesne społeczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> typy społeczeństw; społeczeństwo postindustrialne; społeczeństwo otwarte; społeczeństwo konsumpcyjne; społeczeństwo informacyjne; społeczeństwo masowe; 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady różnych typów społeczeństw; wymienia cechy współczesnego społeczeństwa [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe]. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy różnych typów społeczeństw; rozpoznaje podstawowe typy społeczeństw; rozpoznaje cechy współczesnego społeczeństwa postindustrialnego 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne typy społeczeństw; omawia wpływ przemian gospodarczych na cechy społeczeństw; wyjaśnia istotę cech współczesnego społeczeństwa [otwarte, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia szanse, zagrożenia i wyzwania stojące przed współczesnym społeczeństwem postindustrialnym; buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą szans, zagrożeń i wyzwań stojących przed współczesnymi społeczeństwami

	<ul style="list-style-type: none"> młodzież i współczesne zagrożenia. 		<p>o/informacyjnego [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe];</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące współczesnego społeczeństwa. 	<p>informacyjne, konsumpcyjne, masowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zjawiska cywilizacyjne mające wpływ na cechy współczesnego społeczeństwa postindustrialnego; analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące współczesnego społeczeństwa. 	<p>temat współczesnego społeczeństwa postindustrialnego.</p>	<p>postindustrialny mi / współczesną młodzieżą;</p> <ul style="list-style-type: none"> gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat wybranych współczesnych społeczeństw: - zbieracko-łowieckich, - nomadycznych, - rolniczych.
Rozdział 2. Aktywność obywatelska						
Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> sektory życia publicznego; organizacje trzeciego sektora: fundacje i stowarzyszenia; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe rodzaje organizacji trzeciego sektora życia publicznego [fundacja i stowarzyszenie]; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy organizacji trzeciego sektora; omawia podstawowe cechy 	<ul style="list-style-type: none"> odszukuje i prezentuje informacje na temat funkcjonowania wybranej organizacji trzeciego sektora; 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje znaczenie funkcjonowania organizacji trzeciego sektora życia publicznego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz popularyzacji

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacje pożytku publicznego; ▪ społeczeństwo obywatelskie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim; ▪ rozpoznaje podstawowe cechy społeczeństwa obywatelskiego. 	<p>społeczeństwa obywatelskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia formy społecznego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące funkcjonowania organizacji trzeciego sektora i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje sposób zakładania i funkcjonowania fundacji i stowarzyszenia w Polsce; ▪ wymienia cechy charakterystyczne organizacji pożytku publicznego; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące organizacji trzeciego sektora i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie społeczeństwa obywatelskiego dla prawidłowego funkcjonowania demokracji we współczesnych państwach, w tym w Polsce; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie; kondycji społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce. 	<p>wybranej organizacji pozarządowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych; ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie; kondycji społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce.
Kościoty i związki wyznaniowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ istota religii; ▪ religia a wyznanie; ▪ główne religie i wyznania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne religie współczesnego świata 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>ateizm, kult</i>; ▪ wymienia główne kościoły i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia podstawy prawne wolności religii i sumienia w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ różnicuje kościoły i związki wyznaniowe w Polsce zgodnie z prawną 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przedstawia prezentację dotyczącą wybranego

	<p>współczesnego świata;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ religie i wyznania w Polsce; ▪ kościoły i związki wyznaniowe w świetle prawa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne religie i wyznania we współczesnej Polsce; ▪ podaje podstawowe informacje definiujące pozycję Kościoła rzymskokatolickiego we współczesnej Polsce. 	<p>związki wyznaniowe w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące znaczenia religii / form religijności wśród mieszkańców Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia: <i>agnostyk</i>; ▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>religia</i> i <i>wyznanie</i>; ▪ wymienia główne ośrodki kultu właściwe dla największych kościołów i związków wyznaniowych w Polsce; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do relacji państwa i kościołów/związków wyznaniowych; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące znaczenia religii / 	<p>podstawą ich funkcjonowania;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ określa pozycję prawną Kościoła katolickiego w Polsce [konkordat]. 	<p>kościół/ związku wyznaniowego w Polsce.</p>
--	---	---	--	---	--	--

				form religijności wśród mieszkańców Polski.		
Partie polityczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ definicja partii politycznej; ▪ typy partii politycznych; ▪ funkcje i cechy partii politycznych; ▪ finansowanie partii politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia partie polityczne posiadające swoją reprezentację w Sejmie RP; ▪ podaje główny cel istnienia partii politycznych; ▪ wymienia główne cechy demokratycznych partii politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne funkcje partii politycznych w państwach demokratycznych; ▪ wymienia główne źródła finansowania partii politycznych w Polsce; ▪ omawia pozycję poszczególnych partii politycznych w świetle ostatnich wyborów parlamentarnych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia główne funkcje i formy aktywności partii politycznych; ▪ wyjaśnia źródła podziału i cechy współczesnych partii lewicowych, centrowych i prawicowych; ▪ analizuje cechy, programy, pozycję głównych partii politycznych obecnych na polskiej scenie politycznej; ▪ porównuje partię polityczną z organizacją pozarządową; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy współczesnych podziałów politycznych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. sposobów finansowania partii politycznych w Polsce.

				<p>odnoszące się do zasad funkcjonowania partii politycznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania partii politycznych w Polsce / we współczesnych społeczeństwach demokratycznych. 		
Kampanie wyborcze	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy i cele kampanii wyborczej; ▪ hasła wyborcze; ▪ memy internetowe; ▪ badania opinii publicznej; ▪ funkcje sondaży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje elementy kampanii wyborczej; ▪ odczytuje podstawowe informacje wynikające z badania opinii publicznej [tabele, wykresy]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cele i cechy kampanii wyborczej; ▪ wymienia główne formy przekazu i środki perswazji wykorzystywane w kampaniach wyborczych; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia mechanizm działania <i>społecznego dowodu słuszności</i>; ▪ analizuje sposób przeprowadzania badania opinii publicznej; ▪ wyjaśnia rolę internetu we 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje strategie wybranych partii politycznych w ostatnich kampaniach wyborczych; ▪ analizuje wpływ sondaży przedwyborczych na wynik kampanii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. zasad, które powinny być przestrzegane w kampaniach

	przedwyborczy ch.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy skutecznych haseł wyborczych; ▪ wymienia funkcje badań opinii publicznej dotyczących życia politycznego. 	<p>współczesnych kampaniach wyborczych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje wybrane elementy kampanii wyborczej, w tym hasła wyborcze i memy internetowe, pod kątem skuteczności, atrakcyjności i zgodności z programem partii politycznej; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące kampanii wyborczych i sondaży przedwyborczych ; ▪ porównuje wyniki sondaży przedwyborczych 	<p>wyborczej/wynik wyborów;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia przyczyny różnic pomiędzy wynikami uzyskanymi przez poszczególne ugrupowania polityczne w wyborach a sondażach przedwyborczych . 	<p>wyborczych w państwie demokratycznym ;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, badanie opinii publicznej dotyczące, np. preferencji politycznych młodych wyborców.
--	----------------------	--	---	--	---	---

				<p>z wynikami wyborów;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady nieetycznego wykorzystania mediów społecznościowych w kampaniach wyborczych. 		
<p>Media – czwarta władza</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ współczesna rola mediów; ▪ znaczenie pojęcia <i>czwarta władza</i>; ▪ niezależność mediów; ▪ <i>mediatyzacja polityki i polityzacja mediów</i>; ▪ charakterystyka i poszczególnych rodzajów mediów; ▪ etyka mediów i dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne środki masowego przekazu we współczesnym świecie; ▪ wymienia główne funkcje środków masowego przekazu we współczesnym świecie; ▪ wymienia cechy wybranego środka masowego przekazu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy współczesnych środków masowego przekazu; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do swobody wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji; ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>czwarta władza</i>; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia konieczność niezależności mediów w państwie demokratycznym ; ▪ wyjaśnia, na czym polega zjawisko <i>mediatyzacji polityki i polityzacji mediów</i>; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>indoktrynacja</i>; ▪ wymienia najpopularniejsze tytuły prasowe, domeny internetowe, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, z czego wynika i jakie ma konsekwencje zjawisko <i>mediatyzacji polityki i polityzacji mediów</i>; ▪ omawia zjawisko cenzury i walki z cenzurą w czasach PRL-u; ▪ wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki nieetycznego zachowania mediów i dziennikarzy; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. <i>kryzysu dziennikarstwa</i> we współczesnym świecie/Polsce; ▪ porównuje wybrane środki masowego przekazu, np. tytuły prasowe, media społecznościowe, stacje radiowe

			<p><i>niezależności mediów;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne zasady etyczne dotyczące mediów i dziennikarzy; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące roli środków masowego przekazu. 	<p>stacje telewizyjne i radiowe we współczesnej Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia rolę mediów społecznościowych; ▪ dostrzega przypadki nieetycznego zachowania mediów i dziennikarzy; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące roli i sposobu funkcjonowania środków masowego przekazu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. <i>kryzysu dziennikarstwa</i> we współczesnym świecie/Polsce. 	<p>i telewizyjne [sposób finansowania, odbiorcy, program, prezentowane postawy i wartości].</p>
Przekazy medialne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ elementy przekazu medialnego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odróżnia opinie od faktów w prostym przekazie medialnym; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia poszczególne elementy przekazu medialnego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy perswazją a manipulacją; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przeprowadza krytyczną analizę wybranego przekazu medialnego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rzetelność przekazu medialnego; ▪ zasady bezpiecznego odczytywania przekazów medialnych; ▪ krytyczna analiza przekazu medialnego; ▪ techniki medialnej perswazji i manipulacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia elementy przekazu medialnego; ▪ wymienia najważniejsze zasady bezpiecznego korzystania z mediów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje informacje na ten sam temat zawarte w różnych, prostych przekazach medialnych; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>trolling</i>; ▪ wymienia zasady sprawdzania rzetelności przekazu medialnego; ▪ wymienia techniki medialnej perswazji i manipulacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje różnorodne przekazy medialne pod kątem zastosowanych środków perswazji i manipulacji; ▪ wymienia przyczyny i skutki fake newsów, oraz komunikatów niepełnych i niezrzetelnych w mediach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia konieczność walki z niezrzetelnością przekazów medialnych. 	<p>j, kampanię społeczną na rzecz świadomego korzystania z mediów.</p>
Patologie życia publicznego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ czynniki sprzyjające patologiom życia publicznego; ▪ rodzaje patologii życia publicznego; ▪ charakterystyka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje/podaje przykłady korupcji; ▪ podaje przykłady, innych niż korupcja, patologii w życiu publicznym; ▪ wymienia wybrane sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia rodzaje korupcji; ▪ wymienia czynniki sprzyjające korupcji; ▪ wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>nepotyzm</i>, <i>klientelizm</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia konieczność przeciwdziałania zjawisku korupcji i innym rodzajom patologii w życiu publicznym; ▪ wyjaśnia przyczyny i podaje skutki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy demagogią a populizmem; ▪ analizuje wybrane rozwiązania prawne pod kątem ich etyczności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje prezentację multimedialną na temat jednego z ruchów społecznych, działających dawniej lub współcześnie,

	<p>poszczególnych patologii życia publicznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przyczyny powstawania patologii w życiu publicznym. 	<p>przeciwdziałania patologiom życia publicznego.</p>	<p><i>przestępczość zorganizowana, demagogia, populizm, hejt;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia sposoby przeciwdziałania patologiom życia publicznego. 	<p>patologii w życiu publicznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje przypadki patologii w życiu publicznym; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące patologii w życiu publicznym. 	<p>i skuteczności w walce z patologiami życia publicznego;</p>	<p>wyrażających sprzeciw wobec patologii w życiu publicznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz konieczności przeciwdziałania patologiom życia publicznego.
Rozdział 3. Organy władzy publicznej w Polsce						
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budowa Konstytucji RP; ▪ materia prawa konstytucyjnego; ▪ Konstytucja a inne źródła prawa; ▪ preambuła Konstytucji RP; ▪ konstytucyjne zasady ustroju RP; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady spraw regulowanych przez prawo konstytucyjne; ▪ podaje przykłady konstytucyjnych zasad ustroju RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje datę uchwalenia obowiązującej Konstytucji RP; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>preambuła</i>; ▪ wyjaśnia, czym Konstytucja różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ posługuje się nazwami poszczególnych części jednostki redakcyjnej tekstu Konstytucji; ▪ wyjaśnia znaczenie poszczególnych konstytucyjnych zasad ustroju RP; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czego dotyczyły i z czego wynikały nowelizacje obowiązującej Konstytucji RP; ▪ uzasadnia znaczenie poszczególnych konstytucyjnych zasad ustroju RP dla funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, badanie opinii publicznej dotyczące, np. znajomości konstytucyjnych zasad ustroju RP.

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie zasady: suwerenności /zwierzchnictwa narodu; republikańskiej formy rządu, demokratycznego państwa prawnego i trójpodziału władzy; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje treść preambuły Konstytucji RP; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące Konstytucji RP. 	państwa demokratycznego.	
Formy demokracji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ demokracja bezpośrednia i pośrednia; ▪ formy demokracji bezpośredniej; ▪ referendum ogólnokrajowe w Polsce; ▪ referendum lokalne w Polsce; ▪ wybory w demokracji; ▪ zasady prawa wyborczego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady form uczestnictwa obywateli w rządzeniu państwem; ▪ podaje przykłady form demokracji bezpośredniej; ▪ podaje przykłady organów władzy w Polsce powoływanych w drodze wyborów bezpośrednich, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy demokracją bezpośrednią a pośrednią; ▪ wyjaśnia pojęcie: partycypacja obywatelska; ▪ podaje przykłady referendum ogólnokrajowych w Polsce po 1989 roku; ▪ określa, w jakich sprawach może być przeprowadzone 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa główne zasady przeprowadzania referendum ogólnokrajowych i lokalnych w Polsce; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące zasad przeprowadzania : - referendum ogólnokrajowego i referendum 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie demokracji bezpośredniej we współczesnej Polsce; ▪ porównuje większościowy i proporcjonalny system wyborczy; ▪ porównuje zasady - wyborów do Sejmu i Senatu RP, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz konieczności zwiększenia poziomu partycypacji obywatelskiej w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ systemy wyborcze; ▪ wybory do Sejmu i Senatu RP; ▪ wybory do samorządu terytorialnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia konstytucyjne zasady wyborcze. 	<p>referendum ogólnokrajowe i referendum lokalne w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące poziomu partycypacji obywatelskiej we współczesnej Polsce; ▪ wymienia konstytucyjne zasady wyborcze; ▪ wyjaśnia znaczenie konstytucyjnych zasad wyborczych; ▪ podaje główne zasady wyborów do Sejmu i Senatu RP. 	<p>lokalnego w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyborów do Senatu i Sejmu RP; - wyborów do organów samorządu terytorialnego; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące: <ul style="list-style-type: none"> - poziomu partycypacji obywatelskiej we współczesnej Polsce, - wyborów do Sejmu i Senatu RP; - wyborów do organów samorządu terytorialnego; ▪ wyjaśnia główne zasady większościowego i proporcjonalnego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyborów do poszczególnych organów samorządu terytorialnego; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu w Polsce. 	<p>referendów ogólnokrajowych przeprowadzonych w Polsce po 1989 roku;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. wprowadzenia w wyborach do Sejmu w Polsce jednomandatowych okręgów wyborczych; ▪ przygotowuje prezentację na temat wpływu konsultacji publicznych na kształtowanie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.
--	---	---	---	--	--	---

				<p>go systemu wyborczego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące różnorodnych form demokracji. 		
Sejm i Senat RP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bikameralizm; pozycja ustrojowa Sejmu i Senatu RP; ▪ funkcje / kompetencje Sejmu i Senatu RP; ▪ kompetencje Zgromadzenia Narodowego; ▪ zasady funkcjonowania Sejmu i Senatu RP; ▪ zasady skracania kadencji; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główną funkcję Sejmu i Senatu RP; ▪ określa czas trwania kadencji i liczbę członków Sejmu i Senatu RP; ▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne kompetencje/funkcje Sejmu i Senatu RP; ▪ wymienia główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce; ▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia zasady określające większość zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące: <ul style="list-style-type: none"> - kompetencji Sejmu i Senatu RP; - kompetencji Zgromadzenia Narodowego; - zasad skrócenia kadencji Sejmu; - immunitetu poselskiego; ▪ wymienia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje pozycję ustrojową Sejmu i Senatu RP - wyjaśnia, na czym polega asymetryczność polskiego parlamentaryzmu; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. wprowadzenia w Polsce systemu unikameralnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. wprowadzenia w Polsce systemu unikameralnego.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organy Sejmu i Senatu RP; ▪ zasady podejmowania decyzji w Sejmie i Senacie RP. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP; ▪ wyjaśnia pojęcia: <i>mandat poselski/senatorski, kadencja, klub i koło poselskie, immunitet, kworum</i>; ▪ wymienia główne organy Sejmu i Senatu RP; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny pracy Sejmu i Senatu RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne zasady skrócenia kadencji Sejmu RP; ▪ posługuje się w praktyce zasadami określającymi większość zwykłą, bezwzględną i kwalifikowaną; ▪ porównuje immunitet formalny i materialny; ▪ charakteryzuje główne organy Sejmu i Senatu RP; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące Sejmu i Senatu RP. 		
Prezydent RP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ model prezydentury w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje imię i nazwisko 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne funkcje / 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje główne funkcje / 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia rolę zasady kontrasygnaty; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prezydenci RP [od 1989 r.]; ▪ funkcje i uprawnienia Prezydenta RP; ▪ kadencja Prezydenta RP; ▪ prerogatywy Prezydenta RP i akty urzędowe kontrasygnowane. 	<p>aktualnego Prezydenta RP;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ określa czas trwania kadencji Prezydenta RP; ▪ wymienia główne zasady wyboru Prezydenta RP; ▪ wymienia przykładowe zadania Prezydenta RP. 	<p>kompetencje Prezydenta RP;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne zasady wyboru Prezydenta RP; ▪ wymienia Prezydentów RP od 1989 roku; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny działalności Prezydent RP. 	<p>uprawnienia prezydenta RP;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące <ul style="list-style-type: none"> - kadencji Prezydenta RP i sytuacji, gdy Prezydent RP nie może sprawować swojej funkcji; - funkcji / uprawnień Prezydenta RP; ▪ omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady kontrasygnaty; ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia: prerogatywy; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa rolę prerogatyw dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. konieczności wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP. 	<p>społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. konieczności wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP.</p>
--	--	--	---	---	--	--

				dotyczące Prezydenta RP.		
Rada Ministrów RP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ skład Rady Ministrów RP; ▪ kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ powoływanie Rady Ministrów RP; ▪ kontrola polityczna i konstytucyjna Rady Ministrów RP; ▪ administracja rządowa; ▪ służba cywilna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje imię i nazwisko aktualnego Prezesa Rady Ministrów RP; ▪ wymienia główne zasady powoływania Rady Ministrów RP; ▪ wymienia przykładowe zadania Rady Ministrów RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ omawia skład Rady Ministrów RP; ▪ omawia zasady powoływania Rady Ministrów; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>koalicja rządowa</i>; ▪ wymienia podstawowe obszary działania rządu; ▪ wyjaśnia, jaką rolę pełnią wojewodowie; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>służba cywilna</i>; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny działalności Rady 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące: <ul style="list-style-type: none"> - sposobów powoływania Rady Ministrów, - kompetencji Rady Ministrów; - odpowiedzialności politycznej Rady Ministrów i poszczególnych jej członków; - odpowiedzialności konstytucyjnej członków Rady Ministrów; ▪ wymienia sytuacje, w których Prezes Rady Ministrów składa dymisję Rady Ministrów; ▪ porównuje sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje pozycję ustrojową Rady Ministrów; ▪ wyjaśnia ustrojową rolę Prezesa Rady Ministrów ▪ omawia znaczenie konstruktywnego wotum nieufności; ▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy administracją zespoloną i niezespoloną. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje prezentację na temat funkcji i zakresu działania poszczególnych ministrów wchodzących w skład Rady Ministrów RP.

			Ministrów w Polsce.	<p>powoływania Rady Ministrów RP [procedura I, II i III];</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące rady Ministrów RP. 		
Władza sądowa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymiar sprawiedliwości a władza sądowa; ▪ organy władzy sądowej; ▪ sądy powszechne; ▪ sądownictwo administracyjne; ▪ konstytucyjne zasady działania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady działań organów władzy sądowej; ▪ wymienia organy władzy sądowej w Polsce; ▪ podaje przykłady konstytucyjnych zasad działania sądów w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia strukturę sądów powszechnych i administracyjnych w Polsce; ▪ przedstawia główne zadania sądów powszechnych i administracyjnych w Polsce; ▪ wymienia konstytucyjne zasady działania sądów w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zadania sądów powszechnych w Polsce; ▪ wyjaśnia konstytucyjne zasady działania sądów w Polsce; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące - struktury władzy sądowej, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie Sądu Najwyższego dla funkcjonowania państwa demokratycznego; ▪ przedstawia konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziów; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady niezależności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje prezentację na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. roli ławników

	<p>sądów w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sąd Najwyższy 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia zasadę niezależności sądów i niezawisłości sędziów; ▪ wymienia główne zadania Sądu Najwyższego; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny funkcjonowania władzy sędziowskiej w Polsce. 	<p>- zadań organów władzy sędziowskiej,</p> <p>- niezawisłości sędziów,</p> <p>- zadań i struktury Sądu Najwyższego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące władzy sędziowskiej w Polsce. 	<p>sądów i niezawisłości sędziów dla funkcjonowania państwa demokratycznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. roli ławników w sądach powszechnych. 	<p>w sądach powszechnych.</p>
<p>Instytucje strzegące praworządności</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Najwyższa Izba Kontroli; ▪ Trybunał Konstytucyjny; ▪ Trybunał Stanu; ▪ Prokuratura; ▪ Instytut Pamięci Narodowej; ▪ Rzecznik Praw Obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne organy strzegące praworządności w Polsce; ▪ wymienia główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne zadania Najwyższej Izby Kontroli; ▪ wymienia konstytucyjne zadania Trybunału Stanu i Trybunału Konstytucyjnego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia pozycję ustrojową Najwyższej Izby Kontroli; ▪ wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia tryb działania Trybunału Konstytucyjnego; ▪ wyjaśnia znaczenie Trybunału Stanu i Trybunału Konstytucyjnego dla funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje prezentację na temat, np. <ul style="list-style-type: none"> - zakresu i wyników wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK; - zadań i aktywności

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne zadanie prokuratora; ▪ podaje przykłady spraw, z którymi może się zwrócić do Rzecznika Praw Obywatelskich. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne organy i zadania prokuratury; ▪ wymienia główne zadania Instytutu Pamięci Narodowej, ▪ wymienia główne zadania Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny stanu praworządności w Polsce. 	<p>przeprowadzanych kontroli;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia skład Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; ▪ wyjaśnia zasady sporządzania indywidualnej skargi konstytucyjnej; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące struktury, zadań i trybu działania NIK, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, prokuratury, IPN, Rzecznika Praw Obywatelskich.; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące instytucji 	<p>państwa demokratycznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje rolę prokuratora generalnego i prokuratora krajowego. 	<p>Rzecznika Praw Dziecka;</p> <p>- kryzysu wokół Trybunału Konstytucyjnego w Polsce.</p>
--	--	---	--	--	---	---

				strzegących praworządności w Polsce.		
Samorząd terytorialny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ struktura samorządu terytorialnego w Polsce; ▪ rodzaje zadań samorządu terytorialnego; ▪ źródła dochodów samorządu terytorialnego; ▪ organy stanowiące i wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia szczeble samorządu terytorialnego w Polsce; ▪ wymienia przykładowe zadania gminy; ▪ określa przynależność miejscowości, w której mieszka do poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego; ▪ wymienia organy władzy samorządu terytorialnego w gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia rodzaje zadań samorządu terytorialnego; ▪ wymienia główne źródła dochodów samorządu terytorialnego; ▪ wymienia i omawia zadania organów stanowiących i wykonawczych w gminie; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje poszczególne rodzaje zadań samorządu terytorialnego; ▪ charakteryzuje organy samorządu terytorialnego w powiecie i województwie; ▪ wyjaśnia działanie zasady pomocniczości w strukturach samorządu terytorialnego; ▪ przedstawia ogólne zasady działania form bezpośredniego udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji samorządowych: budżet 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia cechy charakterystyczne, zadania i strukturę miast na prawach powiatu; ▪ ocenia działalność samorządu terytorialnego w Polsce; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat partycypacji obywatelskiej na poziomie lokalnym w Polsce / w swojej gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prezentuje strukturę budżetu swojej gminy [źródła dochodu, wydatki, sposób uchwalania i kontrolowania]; ▪ przygotowuje / organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na terenie której znajduje się szkoła; ▪ prezentuje zasady działania budżetu obywatelskiego/partycypacyjnego w swojej gminie; ▪ przygotowuje propozycję wniosku do budżetu

				<p>obywatelski, obywatelska inicjatywa uchwałodawcza;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące struktury, zadań i trybu działania organów samorządu terytorialnego; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące samorządu terytorialnego w Polsce. 		<p>partycypacyjnego o swojej gminie;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje folder promujący pracę wybranego organu samorządowego na poziomie powiatu lub województwa; ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. partycypacji obywatelskiej na poziomie lokalnym w Polsce / w swojej gminie.
--	--	--	--	--	--	--